

Koncepce rozvoje na léta 2018–2021

Profil katedry

Katedra filmových studií má v současné době osm zaměstnanců, z toho šest na plný úvazek, jednoho na 0,5 a jednoho na 0,2 úvazku. Nově je na katedře zaměstnána i administrativní pracovnice Zuzana Szczepaniková. Katedra se dále rozrostla se o akademické pracovníky (doc. Mgr. Petra Szczepanika), ale i badatele podílející se na plnění několika grantů (Dr. Marcin Aamczak, Dr. Johana Kotišová, Dr. Andrea Průchová, doc. Pavel Zahrádka, Mgr. Jan Černíček, doc. Mgr. Lucie Česálková), což dovoluje posilovat primární výzkum, aniž by byla zanedbávána výuka.

KFS má přibližně šedesát aktivních studentů bakalářského stupně, necelých dvacet studentů magisterského stupně a patnáct doktorandů. Nadále hodlá udržovat tento stav, tedy přijímat 17–20 studentů do bakalářského studia a 5–10 studentů do navazujícího magisterského studia. Přijímání doktorandských studentů je plně závislé na akademické perspektivnosti studentů a vytíženosti pedagogů. V posledních letech se však daří přijímat doktorandy s projekty, které jsou blízké badatelskému zaměření katedry, čímž se celková struktura katedry i její badatelská profil ještě více upevňuje.

Katedra se podílí na kurzech pro zahraniční studenty, kurzech (nejen) pro zájemce o studium, jakož i na akcích prezentujících univerzitu na venek (Den vědy, Open Square, Týden diversity a celoroční provoz Kampusu Hybernská aj.). Rovněž má mnoho úspěšných studentských projektů, často přecházející z generace na generaci, které přesahují do veřejného prostoru (muzeum českého filmu NaFilm, projekt Divná místa, časopis o nezávislém filmu IndieFilm, Iniciativa filmových studií, Mezinárodní filmový festival tvorby studentů teorie audiovizu Zlatý voči).

Oblast personálního rozvoje

Perspektivy v personálním zabezpečení výuky a vědeckého výzkumu jsou uspokojivé. Situace vypadá v současné době takto (řazeno abecedně):

Mgr. Jindřiška Bláhová, Ph.D.

- vedení závěrečných bakalářských a magisterských prací; grant GAČR, součást projektu PROGRES; zástupce vedoucího

Mgr. et MgA. Tereza Czesany Dvořáková, Ph.D.

- vedení závěrečných bakalářských a magisterských prací

PhDr. David Čeněk

- vedení závěrečných bakalářských a magisterských prací; grant GAUK; dokončování disertační práce

doc. PhDr. Ivan Klimeš

- garant oboru a předseda oborové rady; vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací; součást projektu PROGRES; dokončuje profesorské řízení

doc. PhDr. Stanislava Přádná

- vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací

doc. PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.

- vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací; grant NAKI II., součást projektu KREAS a PROGRES; členka ideového boardu Kampus Hybernská, vědecká komise FF UK, předsedkyně komise pro vnější vztahy

doc. Mgr. Petr Szczepanik, Ph.D.

- vedení disertačních, magisterských a bakalářských závěrečných prací; klíčový pracovník v projektu KREAS a člen projektu PROGRES;

Mgr. Magda Španihelová, Ph.D.

- dokončování disertační práce; grant NAKI II. a součást projektu PROGRES

Součástí katedry jsou zároveň vědečtí pracovníci, kteří jsou zaměstnaní na projektu KREAS, a to Dr. Marcin Aamczak, Dr. Johana Kotišová, Dr. Andrea Průchová, doc. Pavel Zahrádka, Mgr. Jan Černíček, doc. Mgr. Lucie Česálková.

V předchozím období se podařilo vytvořit ustálené týmy zaštiťující páteřní kurzy, respektive jednotlivé, hlavní oblasti výuky – dějin českého filmu (I. Klimeš, S. Přádná, M. Španihelová), dějin světového filmu (J. Bláhová, D. Čeněk, T. Dvořáková) a teorie filmu a audiovizuální kultury (K. Svatoňová, P. Szczepanik). Tyto týmy jsou odpovědné za to, že studenti projdou řádně přehledovými kurzy a že tyto kurzy budou smysluplně doplněny obměňujícími se případovými přednáškami, semináři a workshopy. Jednotlivé týmy se taktéž podílejí na

koordinování zvaní zahraničních hostů tak, aby jejich vstupy korespondovaly s přednášeným programem.

Katedra nově začala se zapojováním doktorandů do výuky, hodnocení prací a do grantových projektů a se soustavnou podporou jejich účasti na mezinárodních konferencích. Ráda bych pokračovala v tomto bodě i nadále, přičemž je třeba říci, že není motivován nedostatkem pracovních sil, ale vede k větší míře identifikace doktorandů s katedrou a k systematickému vychovávání akademických, filmovědných pracovníků. Ráda bych pomohla s vytvářením postdoktorandských pozic. Tento krok se již částečně zdařil díky projektu KREAS, bylo by však třeba jej rozšířit a stabilizovat.

Další podstatným plánem rozvoje je zaměstnání zahraničních specialistů, kteří by pomohli s internacionalizací našeho pracoviště, rozšířili naši nabídku o kurzy v cizím jazyce (zejména pro NMgr. a PhD. studenty) a pomohli s výukou akademického psaní (zejména na doktorském stupni, což je provázané zejména s předchozím bodem). V tuto chvíli se zdařilo, opět díky projektu KREAS, zaměstnat Dr. Marcina Adamczaka, přesto byl třeba tuto linii posílit. Počítáme s těmito úvazky v rámci grantových projektů, plánem je však zaměstnání alespoň jednoho kmenového zahraničního odborníka. Integrace zahraničních akademiků pak dovolí pevnější propojení s mezinárodními pracovišti, které léta pěstujeme, ale zatím postrádá systematickou a důslednou podobu.

Podstatnou složkou koncepce rozvoje v oblastí personální je nejen samozřejmá podpora kvalifikačního růstu pracovníků a stimulace dalšího habilitačního a jmenovacího řízení. Katedře se podařilo získat administrativní posilu, která převzala odpovědnost zejména za elektronickou poštu a drobné hospodaření katedry (objednávání knih, kancelářských potřeb apod.). Tato pozice je však časově limitovaná po dobu konání projektu, je tedy třeba získat prostředky na podporu této pozice i do dalších let. Velmi aktivní katedra by potřebovala vytvoření nové funkce, která by byla zároveň spojená se systematickým zvaní zahraničních hostů, úzce spolupracující s koordinátorkou zahraničních výměnných programů. Dále hodlám dodržovat systém pravidelných schůzí. Domnívám se, že úspěšná katedra má vystupovat jako spolupracující celek, přičemž pozici vedoucího vnímám nejen jako odpovědnou za naplňování potřeb katedry a přinášející vizi rozvoje, ale rovněž jako koordinující síť pracovníků a prostředkující informace mezi jednotlivými rovinami pracovních vztahů, tedy mezi studenty a pedagogy a mezi prostorem univerzity a katedry.

Za nezbytné rovněž považuji větší otevřenost spolupráci s pedagogy z jiných filmových věd i jiných kateder. Navazujeme zde na dlouhodobá a velmi nosné programy, jak už v rámci České společnosti pro filmová studia, která sdružuje všechny filmové vědy v Čechách, na vznik dvou mezinárodních center, tak na vědeckou, grantovou i pedagogickou spolupráci v rámci FF UK i mimo ni.

Rozvoj pedagogické a vědecké činnosti

Pedagogický profil katedry odráží jak základní filmovědné znalosti, tak aktuální vědecké profily jednotlivých akademických pracovníků. V roce 2017 došlo

k dílčím změnám v akreditacích bakalářského i navazujícího magisterského studia tak, aby povinnosti byly rozloženy rovnoměrněji a studentům byly posíleny ty kurzy, které jsou potřebné k vytvoření pevného oborového základu, jenž je nezbytný pro další profesionální život absolventů. Základní koncepce akreditace totiž vychází z přesvědčení, že náš obor je dostatečně specifický, ale zároveň do široka otevřený nejrůznějšími mediálními, uměleckými a kulturními formám audiovizu, čímž se mj. stává velmi atraktivní. I proto je studium plánováno tak, aby umožnilo studentům získat na jedné straně – v rámci povinných předmětů – velmi dobré znalosti o dějinách a teorii filmu, na straně druhé, aby měli co možná největší výběr ve skupině povinně volitelných předmětů. Nemyslím, že lze sjednotit koncepci výuky, ani ustavit jeden teoretický, metodologický rámec či historický směr (ač se zde jasně rýsuje směřování k historickému výzkumu, vizuální kultuře a teorii médií či kulturnímu průmyslu) – naopak považuji za nosnou pluralitu našich přístupů.

Katedra filmových studií se v současné době badatelsky orientuje zejména na

1) historický výzkum kinematografie českých zemí a její střeoevropské a mezinárodní kontexty (předmětem výzkumu jsou v současné době česko-německé, česko-francouzské a česko-americké vztahy na poli kinematografie);

2) na teoretický výzkum sledující film v kontextu širší vizuální a mediální kultury (předmětem aktuálního bádání jsou mj. i myšlenkové vazby mezi státy střední a východní Evropy či fenomény kinematografie prizmatem teorie a filosofie médií).

V poslední letech se rozvinula linie třetí:

3) výzkum současné filmové praxe (předmětem výzkumu je současná produkce, distribuce, internetová televize apod.)

Všechny tyto linie bych ráda i nadále stejnou měrou podporovala. Pražská katedra je zároveň specifická svou interdisciplinárností, spolupracuje s kolegy z jiných oborů a věnuje se mnoha okrajovým, respektive průnikovým tématům. Za nosné výběrové kurzy tedy považuji zejména ty, které se vážou na výzkumné projekty jednotlivých zaměstnanců, na jejich dlouhodobou zkušenost a praxi, ale i kurzy mezioborové (konkrétně: filozofie a teorie médií, film a jiná média, filmová distribuce, současný dokumentární film, herectví ve filmu, film a stát, historický film, žánrový film, filmové festivaly, filmové hvězdy, počítačové hry, internetová televize, praktická teorie aj.). Základní výukový program bude i nadále vhodně doplňován modulovou výukou, která zaručí studentům nejen vybočení z každodenního režimu (formát může být konference, doprovodný program festivalu aj.), velkou pestrost, setkávání s českými i mezinárodními specialisty a obohacení programu o kurzy, na něž nemá naše katedra specializaci, a zaručí styk s odbornou praxí. Dlouhodobě spolupracujeme při přípravě kurzů s jinými obory FFUK, které jsme v poslední době posílili (a to s bohemistikou, komparatistikou, hudební vědou, nově pak s anglistikou, obory sociologickými, filosofií, fonetikou aj.). Loni jsme však začali s pravidelnou výměnou přednášek a seminářů s jinými institucemi nebo se společnou přípravou kurzů (FAMU, VŠUP, AVU, NFA). Velmi ráda bych pokračovala v této spolupráci a systematizovala ji, jelikož ji shledávám jako velice obohacující.

Koncepci bakalářského studia, obzvláště po dílčích úpravách akreditace, považuji za plně funkční.

S proměnou magisterského studia již bylo započato. Jako funkční shledávám vést ho ve dvou liniích: (1) akademické, jež by bylo vnímané jako předstupeň doktorandského studia, a (2) „neakademické“, které by bylo plnohodnotným dokončením magisterského studia bez nutné ambice studenta pokračovat v akademickém prostředí.

- 1) byla bych ráda, aby školitel studentů akademická linie směřoval své studenty mnohem více k další akademické práci, zapojoval je do projektů a ve výjimečných případech využívat modelu „teaching asistent“ – studenti se podle svých schopností stanou pomocníky ve výuce, ale i ve výzkumu. Tento model se již osvědčil v případě výzkumu mediálních průmyslů, divných míst či v projektu zkoumající fenomén Laterny magiky.
- 2) plánuje se, aby „neakademická“ linie byla navázána na učitelský program, který je zamýšlený mezioborově. Tento program je koncipován tak, aby pokrýval také dosud opomíjenou potřebu využívat ve středoškolské výuce audiovizuální materiály (filmy, televizní či rozhlasový materiál, hudba, komiksy, internetová média), ale aby zároveň vychovával pedagogy, kteří tento materiál nebudou vnímat a používat jen jako „dokument“ či důkaz, ale aby chápal jeho mediální i žánrový charakter a složitost dění na ose reprezentace a adaptování. Budoucím učitelům by měl poskytnout základní vzdělání postihující jak technickou stránku těchto médií, tak i výchovný potenciál, který tento materiál skýtá. V duchu soudobého pojetí kulturních studií zahrnuje znalosti a dovednosti z oblasti kulturní historie (s přesahem k obecné historii politické, sociální i k historii každodennosti), v níž je základem schopnost interdisciplinárního pohybu napříč jednotlivými typy kultury, druhy umění, žánry i médii. Důraz je kladen na nosné kulturně historické koncepty reprezentace, identity, ideologie, performativnosti a adaptace, provázané s tradicí a současností zkoumání dějin každodennosti, dějin mentalit a dalších složek sociální historie. Materiálově pokrývá jak kontext české, tak i světové kultury, a to v celé její hierarchii od vysoké přes populární až po masovou kulturu. Pro učitelské studium již byly připraveny a částečně schváleny podklady, avšak změny ve školském zákoně tuto aktivitu prozatím zastavily. Doufám však, že v dalším období se tento program podaří akreditovat.

Rozjezd této nové profilace a nových studijních programů by měl být financován z grantové podpory, aby dovolil přijmout nezbytné externisty na výuku filmové praxe, akademického psaní v anglickém jazyce a zároveň zajistil pedagogům odpovídajícím za jednotlivé osy důstojný plat.

V dalších letech KFS také bude pokračovat s novým modelem doktorandského studia. Považuji za – pro celý obor – zcela nutné, aby se doktorandi více identifikovali s katedrami a akademickou činností. Pravidelně tedy bude realizován doktorandský seminář, nově rozdělený do několika rovin. Je nezbytné, aby se doktorandi více zapojili do více výzkumných či výukových (grantových) projektů (v současné době se někteří doktorandi podílejí na

PROGRESU a KREASu), mezinárodní spolupráce (zde pokračuji ve spolupráci s IKKM, Weimar) a do výuky na KFS (podílení se na pátečních kurzech považuji spíše za doplňkové, podstatné jsou pak kurzy modulového, přednáškového či seminárního typu, které se vážou k disertační práci doktoranda).

Takto koncipovaný program v sobě spojuje potřeby/cíle fakulty, jako jsou excelence, internacionalizace, vytváření mezioborových spojů, ale i otevření se spolupráci a lepší připravenost studentů pro praxi. Podstatné pro něj je vytvoření linií „postupu“ pro adepty na akademické pracovníky překrýváním/provázáním jednotlivých stupňů vzdělání a vytváření motivace pro tento postup (a samozřejmě i pro přihlášky z jiných kateder a fakult), aniž by byla omezena možnost vzdělání pro přímý vstup do praxe pro studenty, kteří se nechtějí profilovat jako akademičtí pracovníci.

Za zcela zásadní považuji to, že se katedře v uplynulých třech letech opravdu dařilo v grantové činnosti. Na výzkumnou činnost se podařilo získat několik krátkodobých grantů (například podporu česko-německého fondu budoucnosti, vnitřního grantu FFUK aj.), avšak i mnoho grantů víceletých, ať již se jedná o granty GAČR (Jindřišky Bláhové, Ivana Klimeše, Petra Szczepanika), GAUK (Davida Čenka), Fond kinematografie (Magdy Španihelové) a NAKI II (na kterém se podílím já spolu s Magdou Španihelovou) – ve všech případech se tak posílila pravidelná mezioborová i meziinstitucionální spolupráce. Členové katedry rovněž participují na velkých badatelských projektech celofakultní (PROGRES, KREAS, kde je Petr Szczepanik klíčovým pracovníkem, vedoucím samostatného badatelského týmu). Vznikl rovněž mezinárodní badatelský tým Filosofie/teorie médií, který hodlá dále pokračovat ve své činnosti.

Badatelský profil a jeho podpora se tedy za stávající tři roky nebývale rozrostla a jelikož se jedná často o víceleté financování, je zřejmé, že je zde zaručena kontinuita. Proto v dalších letech považuji za zcela jasný cíl dokončení příslibených výstupů a započatých projektů (některé z nich přesahují i toto funkční období), ale zároveň promýšlení projektů navazujících, a to na všech úrovních grantových žádostí. Jednak budeme usilovat o získání mezinárodního grantu (v současné době plánuji spolupráci na jeho přípravě s týmem teorie/filosofie médií), o zapojení do nových výzev (a to do učitelsky zaměřeného OPVVV, se studenty se připravují žádosti na GAUK, po ukončení stávající spolupráce v rámci GAČRu chystám novou žádost apod.). V případě, že by se podařilo akreditovat nový učitelský program, je nezbytné i jeho grantové zařazení.

Výhled dalších oblastí rozvoje základní součásti

Možnosti rozvoje spatřuji zejména v dalším zapojení se do výzkumu visehradského prostoru (i v napojení se na CEFS, konferenci SIECE a KREAS), českého filmu, médií a teoretických koncepcí. Spolupráce s odborníky z visehradského prostoru (a na visehradský prostor) na jedné straně a s německou filosofií médií na straně druhé ukazuje jen některá příkladná výzkumná pole. Velmi žádoucí je rovněž navázání těsnější spolupráce s francouzskou, italskou, španělskou či britskou akademickou oblastí, a to na základě již existujících personálních vazeb.

Velmi důležitá je pak podpora publikační činnosti členů katedry, ale i studentů na všech stupních výuky. Podařilo obnovit publikační řadu KFS – Casablanca Akta F, pro níž máme jasný harmonogram vydávání výjimečných studentských prací, pokračujeme ve spolupráci s nakladatelstvím NFA a fakulním nakladatelstvím. Zapojení členů katedry do redakční rady *Illuminace* je rovněž za zásadní pro další publikační činnost a rozvoj debatní platformy filmové vědy v ČR. Soustředění členů katedry by mělo směřovat k publikacím zahraničním, které umožňují vstoupit na pole mezinárodních debat. Grantová podpora tuto situaci výrazně ulehčil. Podstatné pro KFS je pak větší zapojení jednotlivých členů do (ne)akademických rozhodujících a poradních orgánů, čehož se snažím jít příkladem.

Velmi mě těší, jak se daří studentským projektům, proto bych velmi ráda pokračovala i v této podpoře. V nastávajících letech je pro mě zásadní rozvíjení činnosti Kampusu Hybernská; u kterého jsem od jeho zrodu (v současné době jsem součástí ideového boardu) a který je klíčový pro posilování třetí role univerzity, doposud zanedbávané, jakož i pro budování pevnějšího vztahu s hlavním městem Praha, s praxí, uměním i kulturou obecně. Jeho prostory jsou ideálním místem pro kreativní práci se studenty, pro jejich aktivity nejrůznějšího typu a pro rozvíjení alternativní pedagogiky (například tak, jak započal společný projekt filmového muzea, dlouhodobě pěstujeme mezioborový kurz Divná místa nebo kurzy pod hlavičkou výletů do praxe), pro niž není v prostoru kamenné fakulty místo. Součástí mé koncepce je totiž podpora studentských projektů a jejich spolupráce. Domnívám se, že je podstatné nejen to, abychom vychovávaly studenty ke kritickému myšlení, obsažení znalostí z oboru a k samostatné vědecké činnosti (např. projekt Scifeast, zabývající se žánrem sci-fi v audiovizuální kultuře střední a východní Evropy se zaměřením na Visegrádský prostor), ale i k popularizaci a prezentaci širšího uvažování o médiích (projekt Divná místa), filmové historie a teorie (projekt muzea českého filmu Nafilm, časopis IndieFilm) i a filmové vědy jako takové (mezinárodní festival Zlatý voči, festival v Sokolově). Nejrůznější výstupy studentů, spolupráce s nimi a propracovávání kurzů podle alternativní pedagogiky jednak posiluje komunikaci napříč oborem a zakládá lepší uplatnění studentů v oboru, jednak se napojuje na plánované aktivity katedry – ať již to činnost v Kampusu Hybernská, styky s praxí, tak plánovaný učitelský modul. Tuto často přehlíženou oblast považuji za naši silnou stránku, kterou má smysl i nadále pěstovat. Velikost naší katedry a její provázanost je totiž ideální právě pro tuto všeobecnou součinnost a pěstování jiného vztahu mezi studentem a žákem, než do jakého nás současný akademický provoz a celková politická atmosféra nutí.

Tranzitní období naší katedry, fakulty i univerzity je snad již překonáno, nyní dochází k období vyrovnávání se s mnoha změnami, které nebudou lehké. Všechny destabilizační změny zatím neohrozily chod katedry, do všech nově vytvářených struktur jsme se velmi úspěšně – včetně studentů – zapojili. Přesto (nebo právě proto) potřebuje středně velká katedra o to větší stabilitu. Jen tak bude možné naplnit požadované cíle a strategický plán rozvoje a zapojit se do spolupráce s ostatními obory. Prioritami pro další rozvoj Katedry filmových

studí jsou pro mě zavedení nové struktury magisterského studia, podpora studentů ve všech směrech, dokončení grantových závazků a iniciace nové grantové činnosti v závěru období, personální posílení a rozjezd nového výukového programu. Nadále je pro mě zásadní, aby stejnou měrou byla podporována jak výuka, tak výzkum, spolupráce s fakultními orgány i se studenty, ale i spolupráce napříč fakultou i mimo ni. Závěrem dodávám, že pro naplnění hlavních oblastí předkládané koncepce je zcela zásadní vstřícná spolupráce všech pracovníků katedry, příznivá pracovní atmosféra a kolegiální vztahy se studenty a externími spolupracovníky a institucemi. Považuji to za základní podmínku rozvoje katedry, kterou se budu snažit plně a soustavně podporovat.

V Praze dne 4. října 2018

Předkládá: doc. PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.
t. č. vedoucí Katedry filmových studií FF UK